

Wiadomości Botaniczne 60(1/2): 67–68, 2016

KUROWSKI J. K. *Ekologia i ochrona roślinności leśnej*. Wydawnictwo ECO-GRAF Adam Świć, Łódź, 2015, 208 str., liczne ryciny czarno-białe i barwne, fotografie barwne. Miękka okładka, lamin., format 24 × 17 cm. Cena: nie podano. ISBN 978-83-61354-37-6.



Mimo coraz bardziej zaawansowanych metod numerycznych służących kameralnemu opracowaniu materiałów terenowych, niezmiennie istotne pozostają znajomość cech diagnostycznych i uwarunkowań ekologicznych oraz umiejętność identyfikacji różnych typów roślinności, w tym roślinności leśnej. Nie mniej ważne jest także nauczanie w tym zakresie na studiach kierunków przyrodniczych i technicznych. Podstawowym źródłem pozostaje wprawdzie od kilku dziesięcioleci *Przewodnik do oznaczania zbiorowisk roślinnych Polski* profesora Władysława

Matuszkiewiczza, jednak co jakiś czas, w różnych ośrodkach naukowych, powstają opracowania uwzględniające specyfikę geobotaniczną danego regionu. Należy do nich wydana niedawno książka *Ekologia i ochrona roślinności leśnej* profesora Józefa K. Kurowskiego, doświadczonego badacza flory i roślinności leśnej, wieloletniego wykładowcy przedmiotów ekologia i ochrona lasu oraz ekologia roślin w Uniwersytecie Łódzkim.

Książka, oprócz przedmowy i wstępu oraz pomieszczonych na końcu wykazu literatury, spisu fotografii i tablic fotograficznych, indeksów – rzeczowego oraz łacińskich i polskich nazw roślin, składa się z trzech zasadniczych numerowanych części, podzielonych na kilka rozdziałów każda: I. Naturalne uwarunkowania różnorodności lasów, II. Dynamika roślinności leśnej, III. Różnorodność lasów Polski Środkowej oraz problemy ich ochrony. Każda część jest poprzedzona stosowną częścią ogólnego spisu treści, zawartego na początku pracy, oraz krótkim nakreśleniem celów. W kolejnych częściach prezentowane są w sposób wyważony i nieprzeładowany treści ogólne, zaczerpnięte z innych źródeł, które zostały „obudowane” bogatym materiałem dokumentacyjnym, będącym efektem własnych, ponad czterdziestoletnich badań Autora nad zróżnicowaniem, dynamiką i ochroną szaty roślinnej Polski Środkowej w granicach województwa łódzkiego. Autorowi udało się połączyć wybrane zagadnienia z zakresu ekologii ogólnej i ekologii roślin (np. podstawowe pojęcia ekologiczne, metody badań – terenowe i kameralne, elementy ekologii gleby, zmienność fenologiczna, strategie roślinne, procesy dynamiczne roślinności, produktywność ekosystemów leśnych), jak również ekologii lasu, geobotaniki i kartografii geobotanicznej (podstawowe gatunki lasotwórcze, struktura drzewostanów, struktura pionowa i pozioma fitocenozy leśnych, geograficzne zróżnicowanie lasów, siedliskowe zróżnicowanie lasów, klasyfikacja zbiorowisk leśnych, cykl życiowy lasu, zagrożenia i ochrona lasów). Dzięki takiej

konstrukcji książka łączy w sobie cechy podręcznika akademickiego i wartościowego przewodnika po najważniejszych typach zbiorowisk leśnych Polski niżowej oraz problemach ich zagrożeń i ochrony. Cenne i przedstawione w przystępny sposób jest porównanie typologii fitosocjologicznej i siedliskowo-leśnej, dzięki czemu ta książka powinna ułatwić wzajemne porozumienie biologów (ekologów, fitosocjologów, geobotaników) i praktyków leśnych.

Szczególą uwagę zwraca bogaty materiał ilustracyjny omawianego wydawnictwa. Składają się nań: 32 ryciny i 11 tabel, zarówno oryginalnych, jak i zacytowanych z innych źródeł, ale przetworzonych w sposób atrakcyjny wizualnie oraz 17 fotografii umieszczonych w tekście i 23 tablice fotograficzne; łącznie zamieszczono w książce ponad 170 barwnych fotografii. Wysoki walor dokumentacyjny i edukacyjny mają dobrze przemyślane, niezwykle starannie zestawione, oryginalne tablice tematyczne, prezentujące zarówno różnorodność dendroflory leśnej oraz zespołów leśnych Polski Środkowej (struktura wewnętrzna – gatunkowa, warstwowa, pospolite, ale i rzadkie elementy flory), jak też różnorodne procesy i zjawiska „z życia lasu” (np. dynamika roślinności leśnej, synantropizacja lasu, efekty huraganu). Na uwagę zasługują również fotografie płątów zbiorowisk reprezentatywnych dla siedlisk przyrodniczych sieci Natura 2000 (jest ich w Polsce Środkowej aż 20 na 30 zespołów leśnych i zaroślowych). Warstwa ilustracyjna publikacji świadczy o doskonałej znajomości terenu, obiektów leśnych i zachodzących w nich procesów przyrodniczych.

Książka jest nowoczesnym, interdyscyplinarnym i wartościowym opracowaniem obejmującym szeroki zakres zagadnień, ujętych w programach kierunków studiów uniwersyteckich i technicznych (biologii, leśnictwa, ochrony środowiska, biomonitoringu). Studentów, których często odstrasza opasłe tomy, powinna zachęcić stosunkowo niewielką objętością, idącą w parze z wysokim poziomem merytorycznym, dydaktycznym i edytorskim, bogatą warstwą ilustracyjną, przystępnością języka (z niewielką liczbą drobnych błędów edytorskich i językowych, które dostrzeże raczej tylko wprawny czytelnik), klarownym układem treści, przyjazną wielkością i krojem terminów tłustym drukiem oraz bogatym wykazem piśmiennictwa (ponad 360 źródeł – podręczników, monografii i tzw. prac materiałowych). Z drugiej strony ta pozycja wydawnicza może być bardzo przydatna dla służb ochrony przyrody oraz badaczy roślinności leśnej, nie tylko w regionie środkowopolskim, ale także, porównawczo, w innych regionach nizinnych i wyżynnych kraju. Publikacja – jako podręcznik – powinna się znaleźć w bibliotekach wielu jednostek naukowo-badawczych czy instytucji związanych z praktyką leśną i ochroną przyrody, jak i w podręcznej biblioteczkę niejednego, nie tylko początkującego badacza, jako przystępne repetytorium z zakresu wiedzy o lesie.

Bożenna CZARNECKA